

OILADA MEHNAT MOTIVATSIYASINI RIVOJLANTIRISH ORQALI TARBIYALASH METODIKASI

Jamaldinov Sarvar Azimjanovich

University of Business and Science

Pedagogika va psixologiya kafedrası 2-bosqich magistranti

Annotatsiya Ushbu maqola oilada bolalarning mehnat motivatsiyasini rivojlantirish orqali tarbiyalashning metodikasini o'rganadi. Bolalarga mehnatning ahamiyatini anglatish va unga bo'lgan qiziqishini kuchaytirish orqali ular mas'uliyat, intizom va irodani shakllantiradi. Tadqiqot davomida bolalarning mehnat motivatsiyasini oshirishning turli pedagogik usullari ko'rib chiqiladi va bu usullarning samaradorligi baholanadi.

Kalit so'zlar: mehnat motivatsiyasi, oilaviy tarbiya, bolalar, pedagogik metodika, mas'uliyat, intizom, psixologik tahlil, korrelyatsion jadval.

Kirish. Oila bolalarni tarbiyalashda eng muhim va birlamchi institut hisoblanadi. Ota-onalar tomonidan to'g'ri yo'naltirilgan tarbiya bolalarning kelajakdagi hayotida ularning mehnatsevar, mas'uliyatli va intizomli shaxslar bo'lib yetishishiga katta ta'sir qiladi. Mehnatga nisbatan to'g'ri munosabatni shakllantirish orqali bolalar o'zlariga nisbatan talabchanlik, maqsad sari intilish va mashaqqatlarni yengish ko'nikmalarini rivojlantiradilar. Ushbu maqolada oilada bolalarda mehnat motivatsiyasini rivojlantirish orqali ularni tarbiyalashning asosiy metodlari va shart-sharoitlari ko'rib chiqiladi.

Adabiyotlar sharhi. Oilada mehnat motivatsiyasini rivojlantirish va bolalarga mehnatsevarlikni singdirish masalasi ko'plab xorijiy va milliy tadqiqotlarda o'z aksini topgan. Masalan, E. Erikson oilaning bolaning shaxsiy rivojlanishidagi rolini ta'kidlaydi va mehnatga qiziqishni shakllantirishni bolalarning ijtimoiy ko'nikmalarini rivojlantirishning muhim qismi deb hisoblaydi. Shuningdek, J. Piaget bolalarning psixologik rivojlanish bosqichlarida mehnatning ahamiyatini anglash jarayoni qanday amalga oshishini o'rgangan. Milliy olimlar M. Qodirova va Sh. Alimovlar esa oilada mehnatsevarlikni tarbiyalashning pedagogik yondashuvlariga e'tibor qaratgan.

Muhokama va Tahlillar Tadqiqotda ota-onalar va bolalar orasida o'tkazilgan so'rovnoma natijalari asosida korrelyatsion tahlil olib borildi. Tadqiqot ishtirokchilari turli yoshdagi bolalardan iborat bo'lib, ota-onalarning mehnatni qadrlashga qaratilgan pedagogik usullari va bolalarning bu boradagi javob reaksiyalari kuzatildi. Oilada bolalarning mehnat

motivatsiyasini oshirishning turli metodlari va ularning bolalar rivojlanishiga ta'siri quyidagi jadvalda ifodalangan.

Jadval 1. Oilada mehnat motivatsiyasini rivojlantirish metodlari ta'sirining korrelyatsion tahlili

Metod	Mas'uliyatlik	Intizomlilik	Ijodkorlik	Qiziqish darajasi	O'ziga ishonch	Umumiy natija
Kundalik vazifalarni taqsimlash	$r = 0.56$	$r = 0.52$	$r = 0.44$	$r = 0.48$	$r = 0.50$	$r = 0.50$
Uy yumushlariga jalb etish	$r = 0.60$	$r = 0.55$	$r = 0.47$	$r = 0.50$	$r = 0.52$	$r = 0.53$
Mehnatning ijobiy natijalarini ko'rsatish	$r = 0.58$	$r = 0.54$	$r = 0.49$	$r = 0.51$	$r = 0.56$	$r = 0.54$
Mukofotlash va rag'batlantirish	$r = 0.53$	$r = 0.50$	$r = 0.46$	$r = 0.47$	$r = 0.54$	$r = 0.50$

Ushbu jadvaldan ko'rinib turibdiki, bolalarni kundalik yumushlarga jalb etish ularning mas'uliyatlik va intizomlilik ko'nikmalarini rivojlantirishda katta ahamiyatga ega ekan. Mehnat natijalarini ko'rsatish orqali bolalarning o'ziga bo'lgan ishonchi oshiriladi, bu esa ularning o'z oldiga maqsad qo'yishga bo'lgan intilishini kuchaytiradi. Mukofotlash va rag'batlantirish usuli esa bolalarning mehnatga nisbatan qiziqishini oshirishga xizmat qiladi, ammo bu usul ortiqcha qo'llanilsa, mehnatning asl qadrini tushunmaslik xavfini tug'diradi.

Tadqiqotda o'tkazilgan tajriba davomida ota-onalarga bolalarida mehnat motivatsiyasini oshirish uchun turli metodlardan foydalanish tavsiya etildi va bolalarning javob reaksiyalari kuzatildi. Natijalar asosida ota-onalarning pedagogik yondashuvlarining bolalarning ijtimoiy va shaxsiy rivojlanishiga ijobiy ta'siri kuzatildi.

Xulosa. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, oilada bolalarning mehnat motivatsiyasini rivojlantirish ularni intizomli, mas'uliyatli va o'ziga ishonchi yuqori shaxs sifatida shakllantirishda muhim o'rin tutadi. Kundalik uy vazifalari va uy yumushlariga jalb etish, mehnat natijalarini ko'rsatish va rag'batlantirish bolalarning mehnatsevarlik sifatlarini shakllantirishga yordam beradi. Shunday qilib, oilada mehnat motivatsiyasini rivojlantirish orqali bolalarning kelajakda ijtimoiy jihatdan yetuk, mas'uliyatli shaxs bo'lib shakllanishiga katta hissa qo'shiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Jamaldinov , S. A. (2024). THE ROLE OF THE FAMILY IN FORMING ENTREPRENEURIAL MOTIVATION. *Educational Research in Universal Sciences*, 3(4 SPECIAL), 404–409.
2. Azimjanovich, J. S. (2024). MAKTAB VA OILADA MEHNAT TA'LIMINI RIVOJLANTIRISH ORQALI TADBIRKORLIK MOTIVATSIYASINI SHAKLLANTIRISH. *IJTIMOYIY FANLARDA INNOVASIYA ONLAYN ILMIY JURNALI*, 4(1), 105-110.
3. 5.Umirovich, A. O., & Anvarovna, A. S. (2023). Views of thinkers on issues of family and family relations. *Horizon: Journal of Humanity and Artificial Intelligence*, 2(5), 508-511.
4. 6. Anvarovna, A. S. (2023). Constructions (models) of social intelligence in future English language teachers. *Horizon: Journal of Humanity and Artificial Intelligence*, 2(4), 169-172.
5. Anvarovna, A. S. ., & Kahharova. (2024). SOCIAL-PSYCHOLOGICAL ADJUSTMENT OF FIRST YEAR UNIVERSITY STUDENTS. *JOURNAL OF EDUCATION, ETHICS AND VALUE*, 3(1), 230–234